

Näytelmän Toivo, Isto Valkeapää ja hänen vaimonsa Alina, Katri Sieviläinen. Koti, uskonto, isänmaa -näytelmän esitykset ovat Mikkolanniemellä 27.6. - 26.7. KUVA: LEENA PAJARI-KOSONEN

Uukuniemeläinen perhetarina Mikkis-teatterissa

Paavo Vanhasen kirjoittama historiallinen näytelmä syntyi Väinö Vuorinteen runojen pohjalta. Uukuniemen Matrin kylään sijoittuva näytelmä on herättänyt jo laajaa kiinnostusta.

LEENA PAJARI-KOSONEN

Mikkis-teatterissa Parikkalan Mikkolanniemellä ei ole totuttu menemään yli aidan matalimmasta kohdasta – eikä näin toimita nykyään. Teatterilaiset harjoittelevat täyttä päätä ehkä historiansa vaativinta näytelmää, jonka on varta vasten Mikkis-teatterille kirjoittanut Paavo Vanhanen. Hän on myös näytelmän ohjaaja.

Jo nyt loppuunmyyty ensi-ilta on 27. kesäkuuta, ja ennakkovarauksia muihinkin näytöksiin on jo poikkeuksellisen paljon.

– Paavon ohjaama ja dramatisoima *Jääkäri morsian* oli menestys, joten kyselin häneltä täksi kesäksi jotain vastaavaa, taustoitaa tilausnäytelmän syntyä **Raimo Penttinen**.

– Minulla ei vastaavaa näytelmää ollut tiedossa, mutta sitten syntyi ajatus siitä, että kirjoittaisin näytelmän itse, Paavo Vanhanen jatkaa.

Näytelmän käsikirjoittaja ja ohjaaja on Uukuniemellä asuva Paavo Vanhanen.

Todellista historiaa

Lähtökohdat olivat kohdillaan: Paavo Vanhasen vaimon isä Väinö Vuorinne (1908-1985) oli Uukuniemen Matrissa syntynyt maanviljelijä ja harrastajakirjoittaja, jonka runoja koottiin kirjaksi hänen kuolemansa jälkeen. Runot löysi aikoinaan Uukuniemeltä kotoisin oleva muusikko **Petri Tiainen**, joka sävelsi niistä cd:n verran lauluja.

– Ja juuri tästä Petrin säveltämästä musiikista syntyi näytelmän runko, Paavo Vanhanen kertoo. Myös kaikki näytelmän laulut ovat Vuorinteen ja Tiaisen.

– Toisena lähtökohtana oli Vuorinteen sodanaikainen kirjeenvaihto vaimon ja suvun kanssa. Näytelmän tapahtumapaikka on Uukuniemen Matrin kylä, josta evakkoon lähdettiin viimeisen kerran 1944. Näytelmä on sodan kokeneen sukupolven yhteinen tarina – miehet lähtevät rintamalle, josta vain osa palaa takaisin kotiin. Vaimot ja lapset joutuvat evakkomatkalle

kohti tuntematonta. Kodit jäivät lopullisesti, peltoja on ryhdyttävä raivaamaan uusille sijoille – mutta tapahtumat keskittyvät yhteen perheeseen ja erityisesti veljesten **Toivon** ja **Volton** kohtaloihin.

– Henkilöt ovat kuvitteellisia, mutta tapahtumat todellisia, Vanhanen kuvaa.

Koti, uskonto ja isänmaa on järjestyksessään Mikkis-teatterin yhdeksäs laulunäytelmä.

Tärkeät arvot

Näytelmän nimi *Koti, uskonto ja isänmaa* kuvaa Vanhasen mielestä hyvin arvoja, jotka etenkin sota-aikaan olivat ihmisille totta.

– Toisaalta eiväthän nämä arvot ole minnekään kadonneet, vaikka esimerkiksi ”koti” saattaa tämän päivän nuorelle merkitä koko maapalloa.

Uskonnolla oli iso merkitys sodan aikana, sillä se oli oikeastaan ainoa turvan ja avun antaja.

– Ja olihan Uukuniemi voimakasta herätysliikkeen

aluetta, Paavo Vanhanen sanoo ja mainitsee, että näytelmässä käydään myös seuroissa.

Äitikin oli evakossa

Mikkis-teatterin näyttämölle nousee useita edellisesiltä tuttuja naisia ja miehiä mutta *Koti, uskonto ja isänmaa* -näytelmään on saatu myös ensikertalaisia.

Katri Sieviläinen lähti mukaan tuttavansa houkuttelemana.

– Kyllä on ollut haastavaal hän totesi harjoituksissa viime viikolla.

– Varsinkin vuorosanojen opettelussa on ollut työtä, sehän on minulle ihan uusi juttu.

Katri esittää näytelmässä toisen veljeksensä, Toivon vaimoa.

– Tämä ei ole ihan perinteinen kesäteatterinäytelmä, siinä yksi syy, miksi suostuin mukaan. Toinen on se, että myös oma äitini oli sodan aikaan evakossa.

– Hänet täytyy totta kai tuoda katsomaan näytelmää, Katri toteaa.

Ensimmäisenä kesänä kymmeniä tuhansia kävijöitä

*mm. Siikaset ry:n
Joukko Rautjärven
ruokailu
v. 1986!*

Alkuperäisten suunnitelmien mukaan ensin piti rakentaa hotelli Simpeleelle ja sitten kahvila-ravintola Parikkalaan. Hotelli-ravintola Kägöne, ainutlaatuinen hirsilinna, valmistui Parikkalaan Pitkälammen rannalle kesällä 1986.

Suomi 100 - Paikallislehti 109

LEENA PAJARI-KOSONEN

Mie toivoisin näkeväni tyytyväisiä ihmisiä täällä Parikkalassa ja tuolla Kägösen ympärillä, niin ohikulkijoita kuin paikallisia. Kunnianhimoisenhan tämä hanke on, mutta jonkun on jotain tehtävä ja yritettävä, tai muuten meiltä loppuu koko Suomi.

Näin puhui alkukesällä 1986 (*Parikkalan Sanomat* 5.6.1986) parikkalalainen, edesmennyt yrittäjä **Jorma Heltimoinen** (kuoli 2004), jonka aloitteesta Kägöne aikanaan rakennettiin.

30-vuotiaan rakennuksen jyvät hirsiseinä ovat nähneet monenlaisia aikoja - ja nyt edessä näyttäisi olevan valoisampaa.

Viimeiset vuodet Kägöne on *seisonut Valtate 6:n* varrella tyhjillään kuin tummanpuhuva huutoimerkki. Tuore uutinen oven avaamisesta ensi keväänä onkin otettu Parikkalassa ilolla vastaan. Osuuspankin omistuksessa viimeksi olleen kiinteistön on ostanut parikkalalainen Arktiset Kiinteistöt Oy, joka pyörittää Kägöstä jo aiemminkin, silloin vuokralaisena.

Bombaita mallia

"Kahvilahankkeesta turposi matkailualan suurinvestointi", otsikoi paikallislehti Kägösen valmistumisesta kertoneen jutun 1986.

Jutussa leipomoyrittäjänä tunnettu Heltimoinen kertoo idean Kägösestä syntyneen, kun hän "miljoonia kertoja" mietti mitä tehdä, että "useamman auton vilkku rompsahtaisi päälle ja poikkeaisi Parikkalassa".

Kägönen oli 15 vuoden suunnittelun tulos: Heltimoisen mukaan alkuperäinen idea ravintolasta Pitkälammen rannassa oli silloisen Lohikontin yrittäjän **Jouko Antosen**.

Heltimoinen kertoi miettineensä kauan, millaiseen paikkaan autoilija haluaisi kuutosielta poiketa.

- No johonkin erikoiseen, mie tuumin. Yhtenä aamuna sitten sanoin eukolle, että nyt lähdetään käymään Bomballa, ja niin mentiin, Jorma kertoo jutussa.

Nurmeksen Bombasta tulikin Kägösen esikuva, ja lisäksi ponnahtajaksi talon rakentamiseen antoi myös Parikkalassa vieraillut professori **Heikki Koukkonen**, joka osasi vinkata Heltimoi- selle sopivasta arkkitehdistä, **Vilho Suomaasta**. Suomaa ihastuikin Pitkälammen maisemiin ja esitti suunnitelman

kaksikerroksisesta rinne- ratkaisusta, mikä oli paljon alkuperäisiä suunnitelmia isompi.

Kaksi yhtiötä

Kovin moni ei saata muistaa, että Kägösen rakentamiseen liittyi hotellihanke Simpeleellä.

Hotellia naapurikuntaan puuhasi joukko paikallisia yrittäjiä, ja paikkavaihtoehtoina olivat ainakin Yhtyneet Paperitehtaat Oy:n entisen kerhotalon tontti ja Änkilänmäki. Myös Jorma Heltimo- nen oli mukana: ajatuksena oli rakentaa ensin hotelli Simpeleelle ja sitten kahvila- ravintola Parikkalaan.

Simpeleen hotellihanke ei kuitenkaan toteutunut, sillä lopulta kunta ja yrittäjät eivät löytäneet yhteistä säveltä.

- Pysyimme Rautjärven kunnalta 200 000 markkaa, mutta kunta ei lähtenyt mukaan, ei sitten millään, muistelee mukana ollut yrittäjä **Pekka Lapakko**.

Tässä vaiheessa hän ja kolme muuta rautjärveläisyrittä- jää, Lapakon sanoin "poika- joukko", tuli mukaan Parikka- lan hankkeeseen, jossa oli jo Heltimoisen lisäksi mukana Parikkalan kunta, jolta maala- alakin oli vuokrattu.

- Parikkalan kunta oli heti alusta mukana 200 000 mar- kalla ja myöhemmin kunta osti osakkeita lisääkin. Osakuudesta se luopui vasta myöhemmin, suunnitelmi- en mukaan, Pekka Lapakko kertoo.

Kägösen rakentamista varten perustettiin kiinteis- töyhtiö Parikkalan Pirtti Oy, jossa yli puolet osakkeista oli Heltimoisella ja Parikka- lan kunnalla ja 40 prosenttia rautjärveläisellä "poikajou- kolla", johon Pekka Lapa- kon lisäksi kuuluivat **Kyösti Siitonen**, **Martti Mikkonen** ja **Erkki (myöh. Lilsa) Vertanen**. Lisäksi perustettiin ravintolayhtiö, joka vuokrasi tilat kiinteistöyhtiöltä ja vastasi hotelli-ravintolan pyörit- tämisestä. Tässä osakkaina olivat muut samat tahot paitsi Parikkalan kunta.

Hirret Rautjärveksi

Kägösen rakentamiseen saatiin muun muassa Kehi- tysaluerahastolta reilun miljoonan markan laina sekä Kauppa- ja teollisuusminis- teriön myöntämä investointi- ja käynnistysavustus kolmel- le ensimmäiselle vuodelle. Rakentamisbudjetti tosin eli: alkuperäisen suunnitelman mukaan kustannusarvio oli 1,7 miljoonaa markkaa, mut- ta lopulta se Pekka Lapakon mukaan paisui jopa noin seitsemään miljoonaan.

Tuhannen neljän suuru- isen hirsilinnan rakentami- nen ei ollut pikkujuttu muu- tenkaan, eikä alkuperäisessä aikataulussakaan pysytty. Talo tehtiin todellisella pie- teetillä, naapurissa asunut, hirsilinnan nousemista seu- rannut **Olavi Ahokas** muis- taa, että esimerkiksi kivimuu- rissa laasti kivienv ympärillä tasoitettiin pikkulusikoiden avulla.

Lapakon mukaan Kägösen hirret ovat peräisin Yhtynei- ten metsästä Torsansalosta. Ne sahattiin Torsankankaalla ja veistettiin Luumäellä.

Ilman Jorma Heltimoista Parikkalaan tuskin olisi rakennettu karjalaisyty- listä hirsilinnaa, Kägösta. Jutussa muistellaan Kägösen ensimmäistä kesää, tämä kuva julkais- tiin Parikkalan Sanomissa juuri ennen kuin Kägösen ovet kesäkuussa 1986 avattiin. KUVA: PARIKKALAN SANOMIEN ARKISTO

tulisi maksamaan varmaan- kin seitsemän miljoonaa eu- roa, Lapakko arvioi ja epäilee, että tuskin vastaavaan hom- maan enää edes ryhdyttäisi: sen verran isota hankeesta 30 vuotta sitten oli kyse.

Kägösen uusil- le yrittäjille hän toivottaa onnea ja menestystä.

- Heillä on kaikki edellytykset onnistua, Lapak- ko usko.

Odotukset

Kägösen palkattiin heti sen valmistuttua kesällä 1986 noin 20 työntekijää, ja ensimmäisen vuoden liike- vaihto-odotukseksi kirjattiin ei enempää eikä vähempää kuin viisi miljoonaa markkaa.

- Parikkalan Suomen kar- talle, oli Jorma Heltimoisen tavoite Kägöne-projektissa, ja tiloihin tuli myös kunnan matkailuinfopiste.

le suunniteltiin laajennusta, sillä hotellihuoneita olisi ha- luttu lisää. Suunnitelmissa oli myös keilahallin raken- taminen, josta luovuttiin vii- meistään siinä vaiheessa, kun hallia ryhdyttiin rakentamaan Puhkarahjulle.

- Ja polttoaineen jakelua ajoimme Kägöselle kauan, mutta turhaan. Lupaa ei tul- lut, koska paikka on pohja- vesialueella, Pekka Lapakko muistelee.

Kägöne oli jo heti ensim- mäisenä kesänä varsinainen turistiryä.

Paikallislehden mukaan pelkästään heinäkuussa 1986 hirsilinnassa kävi 60 000 vier- taa. Parikkalan kunnan vt. elinkeinoasiamies **Matti Ny- man** iloitsee jo ensimmäisenä kesänä siitä, että Kägösen myötä entistä useammat olivat löytäneet tiensä myös Parikkalan keskustan palve- luihin.

** Sukusuvun koolle kutsujat v. 1985 olivat Kyösti, Pentti ja Raimo Siitonen*

Uusien omistajien mukaan Kägöne avaa ovensa jälleen keväällä 2017.